

Марченко Олександр Вікторович

к.е.н., доцент кафедри менеджменту і логістики Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка

Голобородько Олександр Петрович

к.е.н., доцент кафедри менеджменту і логістики Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Вступ. Враховуючи суттєвий рівень конкуренції, вітчизняні виробники продовжують процес формування конкурентних переваг, намагаючись зміцнити власні ринкові позиції. Цьому може сприяти і вдосконалення організації інноваційно-інвестиційної діяльності на підприємствах, у тому числі в машинобудівній галузі. Після глобальної фінансово-економічної кризи ще більше посилилась необхідність в активізації відповідних зусиль на підприємствах даної галузі.

Дослідженням організації інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств присвячено достатню кількість розробок, де вірно зазначається, що для підприємства найбільш надійним способом утримання прийнятних позицій у певному сегменті господарської діяльності є забезпечення власного розвитку шляхом освоєння інновацій у сфері своєї компетенції.

Економічна політика України визнає інноваційно-інвестиційний розвиток пріоритетним, оскільки серед основних факторів конкурентоспроможності визначальним є впровадження ефективних механізмів інноваційної політики [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У праці С.М. Ступак інвестиційно-інноваційні процеси розглядаються як діяльність, що

спрямована на стійке зростання і утворюють сукупність операцій, етапів, що реалізують інноваційний цикл [2].

Слід погодитися з О.М. Чемодуровим, що технологічна інноваційність промислового виробництва, у тому числі машинобудування, відіграє ключову роль, оскільки підвищує потенційні можливості промисловості щодо інноваційного впливу як на власне виробництво, так і на економіку інших галузей [3].

Практично за такими ж оцінками розглядають інноваційний розвиток О.І. Заклекта і Г.Ф. Хартоняк, акцентуючи увагу на тому, що проблеми ефективного використання фінансових ресурсів, пошуку їх додаткових джерел, залучення потенційних інвесторів тісно пов'язані з формуванням нових знань та ідей, технологічним освоєнням нових наукових відкриттів, винаходів, результатів досліджень і розробок, з впровадженням нововведень, прогресивної техніки та обладнання [4].

Отже, інноваційний розвиток підприємства тісно пов'язаний з інвестиційними вкладеннями, як важливим елементом інвестиційної діяльності, яку С.Ю. Шевченко визначає як процес реалізації інвестицій різних видів і форм [5].

Л.І. Федулова розкриває сутність та характерні ознаки регіональної інноваційної системи, пропонує комплекс організаційних механізмів формування та забезпечення результативної регіональної інноваційної системи в умовах України [6]. Проте чинним законодавством й дотепер чітко не визначено засад розвитку регіональної інноваційної системи, не конкретизовано її структуру. Окремі сегменти цієї системи, такі як, інституційний устрій інноваційної економіки, пріоритети науково-технологічного та інноваційного розвитку економіки, програмно-цільове фінансування науково-технологічної та інноваційної діяльності, підтримка підприємництва у сфері інноваційної діяльності та трансферу технологій й досі безсистемні. Такий стан розробки проблемного питання впливає на організаційно-економічний устрій на регіону, особливо в частині ефективного

використання інноваційного потенціалу великих корпоративних структур та інтелектуальної активності місцевих громад.

Однак, незважаючи на посилену увагу науковців і практиків до інновацій та інвестицій у промисловості, залишаються недостатньо розглянутими питання організації їх взаємозв'язку на підприємствах машинобудування та, як наслідок, впливу на ефективність функціонування цих підприємств.

Мета статті. Метою статті є дослідження сучасної практики організації інноваційно-інвестиційної діяльності на машинобудівних підприємствах та обґрунтування вибору інструментарію забезпечення ефективності означеної діяльності.

Результати дослідження. Вдосконалення організації інноваційно-інвестиційної діяльності розглядається нами як процес, спрямований на забезпечення інновацій різних типів з найбільш ефективним вкладенням фінансових коштів (інвестицій) в інновації й отриманням очікуваних результатів. Розв'язання проблем, пов'язаних з розвитком інноваційно-інвестиційної діяльності, базується на дослідженні передумов забезпечення оптимальної організації технічного переозброєння підприємств. Результати дослідження масштабів та результативності інноваційної діяльності в галузі машинобудування України свідчать про досить низьку активність використання у виробництві науково-технічних досягнень, в основному через зниження рівнів фінансування й обсягів інвестицій.

Негативні тенденції в інвестиційно-інноваційному напрямі розпочалися у 90-х роках минулого століття і зниження капітальних вкладень в основний капітал у машинобудуванні України доволі швидко досягло кризового рівня. На початку XXI ст. збільшення обсягів інвестицій пожвавило оновлення і розвиток активної частини основних виробничих фондів.

Інвестиційна діяльність машинобудівних підприємств — одне із слабких місць сучасної економіки. Це пов'язане з багатьма причинами: неефективним податковим регулюванням, станом зношення основних фондів

підприємств, складністю фінансування за рахунок власних коштів підприємств. Дослідження показало, що низька інноваційна активність підприємств машинобудівної галузі України пов'язана з:

- наявністю застарілих основних фондів (майже 80%);
- незначним обсягом реалізованої інноваційної продукції;
- зменшенням кількості освоєних нових видів нової техніки;
- зниженням рівня сприйняття менеджментом виробництва нововведень;
- малою часткою продукції, виготовленої в Україні вперше;
- зниженням ступеня оновлення продукції машинобудівного комплексу;
- негативною динамікою рівня зняття з виробництва застарілої продукції;
- низьким рівнем національного експорту.

Аналіз статистичних даних з даної теми показав, що вказана тенденція притаманна економіці України взагалі, де частка реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої продукції є незначною: у 2010р. вона становила 3,8%, а у 2015р. – лише 2,1% (спостерігається зниження частки інноваційної продукції на 1,7%). За даними міжнародних фінансових організацій, Україна належить до країн із дуже низькою часткою високотехнологічної продукції в експорті (до 5%), тоді як у середньому цей показник у світі досягає 21%. В ряді країн він ще вищий, наприклад у США – 32%, в Ірландії – 41%, а на Філіпінах – 65%.

Серед основних причин недостатнього розвитку інноваційної діяльності в Україні виявлені такі:

- недостатнє фінансове забезпечення науково-технічної сфери;
- відсутність у приватного бізнесу дієвих стимулів до запровадження інновацій;
- недостатність доступних довгострокових і середньострокових кредитів;

- негативний характер впливу основних виробничих та інфраструктурних факторів;
- відсутність ринку венчурного капіталу та конкуренції в інноваційному підприємстві.

Одним з негативних факторів є згорання в Україні академічної, вузівської, галузевої науки. Якщо у 1990р. в науковій сфері працювало 494 тисяч фахівців, то за 25 років їх чисельність скоротилась втричі. Таке зменшення кількості наукових працівників поставило на межу існування ряд відомих науково-дослідницьких шкіл. Серед основних причин скорочення чисельності вчених є відсутність замовлень на ринку від споживачів інновацій і, як наслідок, кволе фінансування. Критичний стан з фінансуванням наукової та науково-технічної діяльності призвів до того, що наука відіграє усе більшою мірою соціокультурну, а не економічну функцію в державі. Якщо звернутися за прикладом до світової практики, то у Швеції на науку виділяють 3,7% ВВП, в Японії – 3,06%, у США – 2,84%. Відповідно до Закону України «Про наукову діяльність», на проведення наукових досліджень повинно виділятися 1,7% ВВП, але реальне фінансування далеко не відповідає навіть цій скромній нормі [7]. А відновлення і нарощування інноваційно-інвестиційного процесу та забезпечення на його базі розвитку машинобудівного комплексу можливе тільки через технічне переозброєння підприємств і вдосконалення організації цього процесу.

Організація інноваційно-інвестиційної діяльності машинобудівних підприємств — одне із слабких місць сучасної економіки. Збут якісної продукції забезпечує один з вирішальних факторів розвитку машинобудування — оновлення основних виробничих фондів та ефективне вкладення власного і позикового капіталу в обраний інноваційно-інвестиційний проект. Саме через ефективні інвестиційні проекти реалізуються інновації. Але будь-який інноваційний проект та витрати на його реалізацію завжди пов'язані з ризиками, тому оцінка ефективності інноваційних проектів є одним з найвідповідальніших етапів інноваційно-

інвестиційної діяльності, а визначення прибутковості — найбільш актуальним з її аспектів.

Оскільки в сучасних ринкових умовах прибутковість визначає мету і рівень розвитку підприємства, серед показників слід виділити індекс рентабельності інвестицій, що розраховується як відношення величини віддачі капіталу до вкладеної його суми.

Тому доцільним є здійснення тільки проектів з коефіцієнтами прибутковості більшими за одиницю. Крім того, слід враховувати, що індекс рентабельності інвестицій тісно пов'язаний з чистим поточним ефектом. Якщо його величина позитивна, то й зазначений індекс > 1 (і навпаки). За такої умови інвестиційний проект береться до розгляду, впровадження й реалізації. Даний підхід є запорукою зменшення ризиковості вкладень фінансових ресурсів у машинобудівне підприємство, а також забезпечення достатнього рівня конкурентоспроможності продукції завдяки створенню і впровадженню прогресивних технологій.

Аналіз структури фінансування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств України за останні роки свідчить про те, що частка коштів, що виділялася з державного та місцевого бюджетів на інноваційну діяльність була вельми незначною і складала 0,5% загального обсягу грошових коштів, спрямованих на фінансування діяльності підприємств галузі. Комерційне інвестування з метою розвитку технологічної бази підприємства здійснювалось суб'єктами господарювання за рахунок власних або позикових коштів. На придбання машин, обладнання та програмного забезпечення було витрачено майже три чверті загального обсягу інноваційних витрат.

Сучасний стан міжнародного інвестування в машинобудівну галузь України є важкопрогнозованим та досить нестабільним через кризові явища в її економіці. Для порівняння слід вказати, що найбільш активними щодо залучення іноземних інвестицій є такі країни, як Китай, Південна Корея, Сінгапур, Польща, Угорщина, Чехія. Характерними особливостями розвитку

національних інноваційних систем цих країн є активна державна підтримка інноваційної діяльності, переважна орієнтація економіки на науково-інноваційний розвиток, стимулювання процесу впровадження інновацій. Такий підхід забезпечує зростання науково-інноваційного потенціалу названих країн і розширення їх інвестиційних можливостей [8].

Розвинена світова інвестиційна інфраструктура є інструментом, який необхідно використовувати й Україні. Це забезпечить швидке акумулювання капіталу та спрямування його до сфер, що потребують фінансових вкладень. Саме тому держава повинна звернути увагу на суттєве поліпшення свого інвестиційного клімату. За даними Міжнародної фінансової корпорації, яка провела оцінку інвестиційного клімату в європейських та азіатських країнах, Україна займає серед них останні місця за такими позиціями, як простота ведення бізнесу, ліцензування, реєстрація майна, ефективність оподаткування, здійснення зовнішньоекономічних операцій та реалізація укладених угод [9].

Висновок. Для посилення заохочення прямих іноземних інвестицій у машинобудівну галузь України необхідно поглиблювати міждержавні зв'язки, вдосконалювати власну законодавчу базу, приводити норми комерційного права у відповідність до світових стандартів, спрощувати процедуру інвестування, надавати податкові пільги підприємствам, які впроваджують інноваційні розробки. Необхідно досягати відповідності об'єктів інноваційних розробок вимогам підприємств, постійно підвищувати рівень кваліфікації науковців, що займаються такими видами робіт.

Доцільно активізувати зусилля вітчизняних державних структур, які мають контакти з відповідними іноземними організаторами, що проводять міжнародні виставки найновітнішої продукції машинобудівної галузі. Необхідно акумулювати і використовувати досягнення у даній сфері в інтересах економічного розвитку України. Слід надавати можливості

спеціалістам вітчизняних підприємств відвідувати названі заходи з метою активного сприйняття і впровадження у виробництво зарубіжного досвіду.

Вищевказані заходи сприятимуть підвищенню попиту на продукцію вітчизняного виробника, значному розширенню виробничого потенціалу України, забезпечать підприємствам необхідні параметри фінансової віддачі як основи для їх подальшого розвитку та належного рівня конкурентоспроможності.

Список літератури

1. Проект «Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.pir.dp.ua/uploads/StrategizinnovRazvitiaUkr.doc
2. Ступак С.М. Світові тенденції розвитку інвестиційно-інноваційних процесів / С.М. Ступак [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/Stupak>
3. Чемодуров О.М. Проблеми фінансування інноваційної діяльності підприємств / Економіка України. – 2013. – №1. – С.40-49.
4. Заклекта О.І. Сучасний стан розвитку інноваційної сфери в Україні / О.І. Заклекта, Г.Ф. Хартоняк // Сталий розвиток економіки. – 2011. – С.173-177.
5. Шевченко С.Ю. Економічна сутність інвестицій та інвестиційної діяльності / С.Ю. Шевченко // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – №1. – С.7-10.
6. Федулова Л.І. Організаційні механізми формування результативної регіональної інноваційної системи. /Л.І.Федулова //Стратегічні пріоритети. – 2009. – №4(13). – С.157-165.
7. Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Чубай В.М. Суть і види інноваційних стратегій машинобудівних підприємств / В.М. Чубай // Бюлетень Міжнародного Нобелівського форуму. – 2010. – №1 (3). – Том 2. – С. 347-356.
9. Даник Н.В. Інноваційний розвиток економіки України / Н.В. Даник //Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка» – 2012. – № 2 (28). – С. 36-39.

УДК 338.3:621:005.591.6(477)

Марченко Олександр Вікторович, к.е.н., доцент кафедри менеджменту і логістики Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, **Голобородько Олександр Петрович**, к.е.н., доцент кафедри менеджменту і логістики Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка. **Вдосконалення організації інноваційно-інвестиційної діяльності на підприємствах машинобудівної галузі України.** Дана стаття присвячена проблемам вдосконалення організації інноваційно-інвестиційної діяльності на підприємствах машинобудівної галузі України. Розглянуті основні шляхи вдосконалення за вказаним напрямком з метою активізації інноваційно-інвестиційного розвитку машинобудівної галузі України.

Ключові слова: організація інноваційно-інвестиційної діяльності, інновації, інвестиції, інвестиційна політика, інноваційний проект, технічне переозброєння.

УДК 338.3:621:005.591.6(477)

Марченко Александр Викторович, к.е.н., доцент кафедры менеджмента и логистики Полтавского национального технического университета имени Юрия Кондратюка, **Голобородько Александр Петрович**, к.е.н., доцент кафедры менеджмента и логистики Полтавского национального технического университета имени Юрия Кондратюка. **Совершенствование организации инновационно-инвестиционной деятельности на предприятиях машиностроительной отрасли Украины.** Данная статья посвящена проблемам совершенствования организации инновационно-инвестиционной деятельности на предприятиях машиностроительной отрасли Украины. Рассмотрены основные пути совершенствования за указанным направлением с целью активизации инновационно-инвестиционного развития машиностроительной отрасли Украины.

Ключевые слова: организация инновационно-инвестиционной деятельности, инновации, инвестиции, инвестиционная политика, инновационный проект, техническое перевооружение.

УДК 338.3:621:005.591.6(477)

Marchenko Alexander Victorovich, associate professor of department of management and logistic of the Poltava national technical university of the name of Yuri Kondratyuka, **Goloborod'ko Alexander Petrovich**, associate professor of department of management and logistic of the Poltava national technical university of the name of Yuri Kondratyuka. **Perfection of organization innovative of investment activity on the enterprises of machine-building industry of Ukraine.** This article is devoted to the problems of perfection of organization innovative of investment activity on the enterprises of machine-building industry of Ukraine. The basic ways of perfection are considered after the indicated direction with the purpose of activation innovative investment to development of machine-building industry of Ukraine.

Keywords: organization innovative of investment activity, innovations, investments, investment policy, innovative project, technical rearmament.